

Avramenko O. V. Essential damage as effect of crimes in official activity

This work analyzes the concept of essential damage as socially dangerous effect of the elements of crimes in official activity. It determines the concept of essential damage and criteria for its definition. It investigates socially dangerous effects, both in the form of proprietary damage (depending on the amount, not exceeding 100 (one hundred) non-taxable minimum incomes of citizens) and in the form of non-proprietary damage (violation of human and citizens' rights and interests protected by the Constitution of Ukraine or other laws (e.g. right on freedom and personal immunity, right on home inviolability, election, labour living rights etc.), undermining authority and prestige of governmental or local bodies, breach of public safety and public order, providing circumstances and conditions impeding performing of the functions by enterprise, institution, organization, concealing crimes). It analyzes application of criminal law cancelling punishment of acts, as prescribed by the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms being the part of the Ukrainian national legislation and by the practice of the European Court of Human Rights. It studies certain problematic issues related to such theme, defines criminal law qualification and methods of settlement thereof.

Key words: law on criminal responsibility, elements of crime, socially dangerous effects, essential damage, crimes in official activity, criminal law qualification, minor act, judicial practice.

Стаття надійшла 20 лютого 2018 р.

УДК 343.125:[342.531.13+342.565]

А.-М. Ю. Ангеленюк

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАТРИМАННЯ СТОСОВНО НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ І СУДДІВ

Проаналізовано деякі аспекти затримання стосовно окремої категорії осіб, зокрема народних депутатів і суддів, встановлено проблеми застосування. Наведено відповідні приклади, де особи, скориставшись своєю недоторканністю, отримали змогу переховуватися від слідства та суду. Зазначено позитивні моменти у напрямі реформування інституту недоторканності суддів і народних депутатів щодо питань їх затримання за кримінальні правопорушення.

Вдосконалено правову регламентацію затримання окремих осіб у законодавстві з урахуванням застосування цих норм на практиці. Надано відповідні пропозиції.

Ключові слова: окрема категорія осіб, недоторканність, статус народного депутата, статус судді, затримання, надання згоди на затримання.

Постановка проблеми. З прийняттям Кримінального процесуального кодексу України 2012 року (далі – КПК), виникло безліч дискусійних питань, пов’язаних з інститутом затримання загалом, зокрема назріла необхідність коригування «привілей», наданих окремим категоріям осіб (суддям, народним депутатам), що пов’язані з їх недоторканістю. Варто зазначити, що проблеми, які виникають під час практичного застосування затримання стосовно цих осіб, не дають змоги в низці випадків притягнути їх до кримінальної відповідальності. З огляду на зазначене, необхідно дослідити порядок застосування затримання стосовно народних депутатів і суддів, а також проаналізувати їх статус згідно з чинним законодавством щодо відповідності вимогам сучасності.

Стан дослідження. Питання щодо затримання у кримінальному процесі загалом досліджувало багато науковців: О. Білоусов, М. Григор’єв, І. М. Гуткін, Ю. М. Грошевий, А. Я. Дубинський, В. Т. Маляренко, І. Л. Петрухін, С. М. Смоков, А. К. Чернова, В. І. Фаринник, О. Г. Шило, Д. О. Шульга. Деякі аспекти проблемних питань притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата України, а також ті, що стосуються затримання, досліджував М. А. Погорецький. Однак потрібно зауважити на недостатність уваги науковців до проблем застосування кримінального процесуального затримання стосовно народних депутатів і суддів, що зумовлює потребу комплексного аналізу цього питання.

Метою статті є дослідження проблем, пов’язаних із застосуванням затримання до окремої категорії осіб, зокрема народних депутатів і суддів.

Виклад основних положень. Згідно з чинним законодавством, а саме п. 2 ст.176 КПК України, затримання особи визначено як тимчасовий запобіжний захід. Окрім того, проаналізувавши норми КПК України, можна виокремити такі види затримання:

1) затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу (ст.ст. 187–191 КПК);

2) законне затримання (ст. 207 КПК);

3) затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК);

4) затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України (ст. 582 КПК).

Якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу прокурору стали відомі обставини, що виключають обґрунтовану підозру у вчиненні особою кримінального правопорушення, він зобов’язаний відкликати клопотання про застосування запобіжного заходу та відкликати дозвіл на затримання, якщо такий дозвіл отриманий [1].

Окрім загальних правил затримання, обов'язкових на території України для усіх, у законодавстві закріплені особливості застосування затримання окремих категорій осіб, а саме народних депутатів і суддів.

Враховуючи зазначене, потрібно проаналізувати деякі аспекти інституту недоторканості, зокрема питання, що стосуються статусу суддів і народних депутатів у світлі забезпечення виконання завдань кримінального процесу загалом.

Недоторканність депутатів і суддів пов'язана зі здійсненням ними своїх повноважень у межах їх професійної діяльності. Ідея інституту недоторканості полягає у недопущенні будь-яких методів впливу на особу депутата чи судді під час прийняття ним рішень, що має ґрунтуватися винятково на внутрішньому переконанні в його правильності та відповідності вимогам правового поля.

Згідно зі ст. 52 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та зазначеного закону призначений суддею, займає штатну суддівську посаду в одному зі судів України та здійснює правосуддя на професійній основі [2]. Суддя у своїй діяльності щодо здійснення правосуддя є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання. Одним зі засобів забезпечення незалежності судді є його недоторканність й імунітет.

Також гарантії незалежності та недоторканності суддів поширюються на присяжних, проте лише на час виконання ними обов'язків зі здійснення правосуддя.

Треба зазначити звуження суддівського імунітету враховуючи зміни у межах конституційної реформи у галузі судоустрою. Так, Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року, який набрав чинності 30 вересня 2016 року, Верховна Рада України (далі – ВРУ) позбавлена конституційних повноважень щодо надання згоди на затримання суддів і матеріали направляються до Вищої ради правосуддя (далі – ВРП) для ухвалення вказаного рішення.

Згідно з ч. 1 ст. 482 КПК України затримання судді здійснюється за згодою ВРП. Без згоди ВРП суддю не може бути затримано до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. Суддя має бути негайно звільнений, якщо мета такого затримання (попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину) досягнута.

Згідно зі ст. 58 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» подання про надання згоди на затримання судді вноситься на розгляд

ВРП Генеральним прокурором або його заступником, яке повинно бути вмотивованим, містити конкретні факти та докази, що підтверджують учинення суддею суспільно небезпечного діяння, визначеного КПК, обґрунтування необхідності такого затримання [3].

Відповідно до ст. 59 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» ВРП розглядає подання про надання згоди на затримання судді не пізніше п'яти днів із дня отримання подання [3].

Розгляд подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом здійснюється ВРП без виклику судді. У разі необхідності ВРП може викликати суддю для надання пояснень. Повідомлення про дату, час і місце розгляду відповідного клопотання направляється Генеральному прокурору або його заступнику невідкладно.

Неявка судді, Генерального прокурора, його заступника або уповноваженого одним із них прокурора на засідання ВРП незалежно від причин не перешкоджає розгляду подання.

Згідно зі ст. 60 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» рішення про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом оголошується присутнім на засіданні та негайно вручається Генеральному прокурору, його заступнику або уповноваженому прокурору [3].

Аналізуючи норми процесуального права щодо надання згоди на затримання судді, доцільно зазначити можливість застосувати таке затримання несподівано стосовно затримуваного, оскільки згідно зі законом присутність судді під час розгляду подання необов'язкова, а в разі його присутності для надання пояснень є можливість (у разі надання згоди ВРП) одразу затримати суддю, оскільки рішення про надання згоди на затримання негайно вручається відповідному прокурору.

Проаналізувавши практику отримання дозволу на затримання суддів ВРП, зазначимо, що з 30 вересня 2016 року прийнято чотири ухвали від 14 листопада 2016 року про надання згоди на затримання суддів й обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою та дві ухвали від 14 лютого 2017 року про залишення без розгляду матеріалів про надання відповідної згоди. Так, залишено без розгляду матеріали про надання згоди на затримання судді господарського суду міста Києва та надання згоди на обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, оскільки в отриманих ВРП матеріалах містилося подання Генерального прокурора України В. М. Шокіна від 10 червня 2015 року, яке подано у ВРУ, а в прикінцевих і перехідних положеннях законів України «Про внесення змін до Конституції України (щодо

правосуддя)», «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року, «Про Вищу раду правосуддя» не містяться положення щодо наступництва ВРП стосовно процедур розгляду подань про надання згоди на затримання чи арешт судді, які не розглянуті ВРУ до дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)». Звичайно незрозумілим є питання чому зазначене подання про надання дозволу від 10 червня 2015 року не розглянуто ВРУ до 30 вересня 2016 року (моменту вступу в дію змін законодавства), що вказує не тільки про відсутність оперативності в прийнятті даного рішення, а й про неможливість застосувати фактор раптовості під час застосування затримання.

Вважаємо, що віднесення повноважень щодо надання дозволу про затримання ВРП є однозначно позитивним моментом, що дасть змогу оптимально на практиці застосовувати запобіжні заходи до суддів, враховуючи особливості інституту недоторканості суддів.

Інша ситуація, на жаль, складається стосовно народних депутатів. Так, згідно з ч. 2 ст. 482 КПК України затримання народного депутата України не може бути здійснено без згоди ВРУ.

Однак, відповідно до ч. 3 ст. 482 КПК України затримання народного депутата України допускається лише в разі, якщо ВРУ надано згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо. Проаналізувавши зазначену норму, а також визначення затримання у законодавстві як тимчасового запобіжного заходу, виникає питання щодо одержання інформації під час затримання та можливостей отримати її в інший спосіб, яке немає однозначної відповіді, а тому майже не застосовується затримання до народного депутата України щодо якого є згода на притягнення його до кримінальної відповідальності, а є реально можливим й обґрунтованим лише у разі надання згоди ВРУ безпосередньо щодо затримання відповідно до регламенту ВРУ.

Так, згідно зі ст. 218 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», подання про надання згоди на затримання щодо народного депутата повинно бути підтримано та внесено до ВРУ Генеральним прокурором (виконувачем обов'язків Генерального прокурора) далі Голова ВРУ пропонує народному депутату, щодо якого внесено подання про надання згоди на затримання, подати протягом п'яти днів письмові пояснення відповідному комітету й доручає зазначеному комітету надати висновок щодо подання про надання згоди на затримання народного депутата згідно зі законом.

Комітет, якому доручено надати висновок щодо питання про надання згоди на затримання, відповідно до закону, визначає достат-

ність, законність і обґрунтованість подання, законність одержання доказів, зазначених у поданні, та встановлює наявність відповідних скарг. Підготовку цього питання комітет здійснює у терміновому порядку, але в строк не більш як 20 днів [4].

ВРУ розглядає на пленарному засіданні внесені подання про надання згоди на затримання народного депутата у визначений нею день, але не пізніше семи днів із дня подання відповідного висновку комітетом [4].

Так, потрібно розуміти, що розгляд питання щодо отримання дозволу на затримання народного депутата з моменту внесення відповідного подання у ВРУ може тривати не більше 27 днів, однак може бути коротшою у разі отримання висновку комітету швидше двадцяти днів і призначення розгляду зазначеного питання швидше семи днів. У будь-якому разі народний депутат проінформований щодо внесення до ВРУ подання стосовно його затримання, так, як згідно з регламентом ВРУ йому повинні запропонувати подати відповідні письмові пояснення. Враховуючи наведе, зокрема наявність у народного депутата інформації про заплановане затримання, слід констатувати відсутність фактору раптовості та несподіваності його проведення, що може сприяти протидії застосуванню правосуддя та намаганням уникнути відповідальності за вчинення злочину народним депутатом чи втечі за кордон.

Наприклад, 5 липня 2016 року ВРУ підтримала подання Генерального прокурора Юрія Луценка та дала згоду на притягнення до кримінальної відповідальності, затримання й арешт народного депутата Олександра Онищенка, якого на той момент не було в залі засідань парламенту. Генеральний прокурор Ю. В. Луценко у заключному слові перед голосуванням підтвердив, що депутат перебуває не в Україні: «Сьогодні Онищенку дали втекти. Це правда. Дали йому втекти законом про регламент роботи Верховної Ради, яким передбачена саме така процедура притягнення депутата до кримінальної відповідальності... На жаль, пан Онищенко 2-го числа цього місяця літаком покинув Україну як народний депутат, зупинити якого правоохоронні органи не мають жодної законної можливості» [5].

Окрім указанного, 3 червня 2015 року ВРУ дала згоду на притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата України С. П. Ключова. Одразу після того він намагався вилетіти до Австрії. 4 червня 2015 року він не з'явився на допит у Генпрокуратуру, згодом стало відомо, що він зник, а його місцеперебування невідоме. 17 червня 2015 року народний депутат Антон Геращенко заявив, що С. П. Ключов утік в іншу державу через тимчасово окуповані території

Донбасу. Лише 4 грудня 2015 року у ВРУ надійшло подання Генпрокуратури щодо надання згоди на затримання й арешт С. П. Ключова і лише 28 січня 2016 року прийнята постанова про надання згоди про затримання народного депутата України С. П. Ключова [6].

Порядок застосування до народного депутата затримання цілком унеможливує проведення його несподівано, а відповідно до загальних положень тактики затримання підозрюваного використання чинника раптовості є однією зі складових його проведення. Поняття фактора раптовості, як важливого елемента під час проведення затримання, всебічно досліджено в працях В. П. Бахіна, В. С. Кузьмичова, Е. Д. Лук'яничкова, Р. С. Белкіна, у яких під тактичним прийомом використання фактора раптовості розуміють дії слідчого, що стали несподіванкою для особи щодо якої вони здійснюються [7, с. 61].

Зазначені приклади з практики засвідчують про можливість народних депутатів переховуватися від слідства та суду, оскільки процедура їх затримання є недосконалою, зокрема неможливо раптово, згідно з чинним законодавством, застосувати затримання народного депутата. Звичайно, будь-який вид імунітету порушує принцип єдності перед законом, як головного компонента верховенства права та може сприяти політичній корупції.

Враховуючи наведене, варто зазначити, що особи, скориставшись своєю недоторканністю, виїхали за кордон, унаслідок чого отримали можливість переховуватися від слідства та суду.

Також потрібно звернути увагу на те, що згідно з міжнародними нормами права можлива відмова від видачі особи у випадках, якщо їй надано статус біженця, статус особи, яка потребує додаткового захисту, або їй надано тимчасовий захист, а саме не може бути видана державі, біженцем з якої вона визнана, а також іноземній державі, де її здоров'ю, життю або свободі загрожує небезпека за ознаками раси, віросповідання (релігії), національності, громадянства (підданства), приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань. Так, наприклад, народні депутати, порушивши закон із метою ухилення від кримінальної відповідальності, можуть виїхати з країни та намагатись отримати статус біженця, що унеможливить притягнення їх до кримінальної відповідальності за вчинення правопорушення. Враховуючи у деяких випадках різні політичні погляди держав на ті чи інші події, питання, що стосуються політичних переконань особи, можна розглядати двояко. Відповідно, у тій чи іншій державі, вважаючи, що особа може бути переслідувана через свої політичні переконання і як наслідок щодо неї можуть бути сфабриковані звинувачення у кримінальних правопорушеннях, особа може отримати статус біженця.

Наразі в світовій спільноті відбуваються дебати щодо парламентської недоторканності. Дехто називає її анахронізмом, застарілою та такою, що суперечить ґрунтовним принципам конституційного права. Інші переконують, що причина, за якою недоторканість є в конституціях багатьох країн, досі існує [8].

Як вважає Венеціанська комісія Ради Європи, у країнах, де дотримуються верховенства права та функціонують демократичні інституції, імунітет не потрібен, тому що ризик втручання в діяльність законодавчого органу дуже низький, водночас у країнах перехідного типу, де демократія лише на етапі розбудови, депутатів варто вбезпечувати від переслідування з політичних мотивів і послаблення законодавчої гілки влади, адже звинувачення висуває судова чи виконавча влада. Також недоторканність захищає опозицію від утисків з боку правлячої більшості, вбезпечує членів парламенту від політичних переслідувань і судових рішень із політичних мотивів.

Депутатська недоторканність у країнах ЄС і в США покликана захистити народних обранців від впливу на їхню професійну діяльність. Та, зазвичай, імунітет обмежений і знімається в разі кримінального провадження проти депутата або його затримання на місці злочину [8].

Інститут недоторканності депутатів і суддів в Україні має на меті недопущення будь-якого впливу на особу депутата чи судді під час прийняття ним рішень, однак інколи, враховуючи його недосконалість, стає перешкодою під час виконання завдань кримінального судочинства, а саме притягнення кожного хто вчинив кримінальне правопорушення до кримінальної відповідальності. Саме через це нині українське суспільство вимагає кардинальних змін щодо інституту недоторканності, що підтримано на законотворчому рівні, оскільки справді потребує реформування.

Так, ВРУ 19 жовтня 2017 року направлено на розгляд Конституційного суду два законопроекти про скасування депутатської недоторканності. Один із яких внесений Президентом України (№ 7203) [9], а інший – народними депутатами (№ 6773) [10].

Згідно з президентським законопроектом, зі ст. 80 Конституції буде вилучено норму, згідно з якою народним депутатам України гарантується депутатська недоторканність. Також із Конституції вилучається норма, яка забороняє притягувати до кримінальної відповідальності, затримувати або заарештовувати народних депутатів без згоди ВРУ. Аналогічні положення містить проект закону, внесений народними депутатами. За своєю суттю законопроекти № 7203 та № 6773 відрізняються лише тим, що відповідно до президентської

ініціативи, зміни до Конституції в частині скасування недоторканості мають набути чинності 1 січня 2020 року, а ті, що запропоновані депутатами, – набирають чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Розгляд ВРУ вказаних змін до Конституції України можливий лише за наявності висновку Конституційного суду, що вони не суперечать Основному Закону. Після отримання відповідних висновків КС, парламент може попередньо схвалити, прийнявши в першому читанні такий законопроект не менше ніж 226 голосами, а на наступній черговій сесії не менше ніж 300 голосами для ухвалення загалом [11].

Звичайно законодавчі ініціативи є позитивним моментом у зрушенні питання щодо депутатської недоторканості. Однак внесення змін до Конституції України щодо скасування недоторканості народним депутатам України не вирішить усіх питань. Уважаємо, що депутатську недоторканість варто не скасовувати загалом, а лише обмежити з метою запобігання тиску під час виконання депутатом своїх обов'язків. Так, потрібно скасувати депутатську недоторканість у випадках, що стосуються вчинення тяжких й особливо тяжких правопорушень; а в інших випадках спростити процедуру отримання дозволу на затримання, з метою можливості застосування фактору раптовості та недопущення уникнення народними депутатами кримінальної відповідальності.

Висновки. Вважаємо, що вказані «привілеї» орієновані на існування стабілізованої системи важелів і противаг у діяльності депутата чи судді, і в прийнятті ним конкретного рішення, і в участі його у державній системі законотворчості чи правосуддя. Проте у жодному разі не треба допускати, щоб особливості затримання окремих категорій осіб заважали виконанню завдань кримінального процесу, притягненню винної особи до відповідальності та сприяли виконанню ними дій, спрямованих на перешкодження досудовому розслідуванню чи переховуванню від слідства й суду.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17

2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19

3. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-19

4. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010. URL: zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1861-17

5. Рада дала згоду на затримання та арешт депутата Онищенко. Hromadske. URL: <https://hromadske.ua/posts/rada-dala-zhodu-na-zatrymannia-ta-aresht-deputata-onyshchenka>

6. Рада дала згоду на притягнення до кримінальної відповідальності, затримання та арешт Ключєва. Уніан. URL: <https://www.unian.ua/politics/1249234>

7. Білоусов О. І., Смоков С. М. Затримання підозрюваного у кримінальному процесі України: монографія. Одеса, 2009. 112 с.

8. Депутатській недоторканості в Україні бути чи не бути? URL: <https://www.5.ua/polityka/nedotorkannosti-buty-chy-ne-buty>

9. Проект Закону про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України) № 7203 від 17.10.2017. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62727

10. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (в частині скасування депутатської недоторканності) № 6773 від 19.07.2017. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62352

11. Верховна Рада просить КС оцінити законопроекти про скасування недоторканності. URL: <http://www.dw.com/uk>

Angelenuyk A.-M. Y. Problems of criminal procedural custody regarding people's deputies and judges

The article considers some aspects of custody introduction of a particular category of persons, in particular deputies and judges. The problems arising during the custody practical application regarding these persons which, in some cases, do not allow bringing them to criminal responsibility have been analyzed. The procedure of custody of people's deputies and judges, as well as their status according to the current legislation on the subject of compliance with the requirements of modernity, has been analyzed. It has been established that the immunity of deputies and judges is connected with the exercise of their powers within the limits of their professional activity and, furthermore, that the idea of the inviolability institute consists in preventing any methods of influencing a deputy or a judge when making decisions.

The absence of the element of surprise and suddenness when applying taking into custody people's deputies of Ukraine, in accordance with the current legislation, which may contribute to counteracting the use of justice, as well as the attempts to avoid liability for criminal offense or escape abroad have been stated. Corresponding examples have been presented, where the individuals using their integrity went abroad and as a result were able to hide from the investigation and the court.

Positive points were noted in the direction of reformation of the Institute of immunity, namely, the transfer of powers to grant permission to take into custody the judges to the High Council of Justice, as well as introduction of two laws by the Verkhovna Rada on the abolition of parliamentary immunity.

The proposal not to cancel general parliamentary immunity, but to restrict it, has been given, which is similar to the immunity of judges, since it must

direct the existence of a stabilized system of levers and counterbalances in the activities of a deputy or judge, balancing the possibility of their adopting specific solutions, but preventing violations of the tasks of criminal proceedings in general.

Key words: *separate category of individuals, immunity, status of people's deputy, status of judge, custody, consent to take into custody.*

Стаття надійшла 16 лютого 2018 р.

УДК 343.985

А. Р. Антощак

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СПОСОБІВ ГОТУВАННЯ, ВЧИНЕННЯ ТА ПРИХОВУВАННЯ ЗАВОЛОДІННЯ МАЙНОМ БЛАГОДІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, СКОЄНОГО СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ

Розглянуто способи готування, вчинення та приховування як складові криміналістичної характеристики заволодіння майном благодійної організації, вчиненого службовою особою. Встановлено та досліджено взаємозв'язок елементів способу заволодіння майном благодійної організації, вчиненого службовою особою, через готування, безпосереднє скоєння та приховування цього злочину, котрі розглянуто на прикладах судової практики.

Ключові слова: *кримінальне провадження, криміналістична характеристика, спосіб учинення, розслідування, майно, благодійна організація, готування, приховування, заволодіння.*

Постановка проблеми. У теорії криміналістики в широкому розумінні спосіб учинення умисних злочинів традиційно описується як система взаємопов'язаних умислом злочинця дій, спрямованих на готування, скоєння та приховування вчиненого кримінального правопорушення. Криміналістичне значення такого описання зумовлене тим, що воно дає змогу розкрити взаємозв'язок між усіма можливими діями, спрямованими на вчинення злочину, відтак сформулювати ефективні рекомендації з виявлення та розслідування окремих різновидів кримінальних правопорушень.

Стан дослідження. Нині науковий доробок із питань розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовою особою своїм становищем, який сформований завдяки роботами Б. Є. Богданова, В. В. Братковської, В. А. Пашковсь-